

DE OVERSTEEK

Justin Cronin

De oversteek

Vertaald door Dennis Keesmaat en Boukje Verheij

2011

DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

Cargo is een imprint van uitgeverij De Bezige Bij, Amsterdam

Copyright © 2010 Justin Cronin

Copyright Nederlandse vertaling © 2010 Dennis Keesmaat en Boukje Verheij

Eerste druk juni 2010

Tweede druk e-book

Derde druk juli 2010

Vierde druk oktober 2010

Vijfde druk juni 2011

Oorspronkelijke titel *The Passage*

Oorspronkelijke uitgever Random House, New York

Omslagontwerp Studio Jan de Boer

Omslagillustratie Tom Hallman, gebaseerd op een foto van Ben Stockley/Gallery Stock

Foto auteur Gasper Tringale

Vormgeving binnenwerk Peter Verwey, Heemstede

Druk Bariet, Ruinen

ISBN 978 90 234 6410 5

NUR 305

www.uitgeverijcargo.nl

*Voor mijn kinderen
Geen nare dromen*

Zie ik, hoe fel de hand des Tijds de pracht
En praal verdierf van lang begraven tijd,
Hoe trotsche torens zijn ten val gebracht,
En eeuwig brons door sterv'lingswoede ontwijd;
Zie ik, hoe de oceaan, een wolf gelijk,
Aan 't koninkrijk des oevers afbreuk doet,
En 't vaste land dringt in der waat'ren rijk,
Zijn goed vermeerd'rend met verloren goed;
Zie ik al 't aardsche tuim'len in 't gewoel,
Het grootste klein, den helsten glans gedoofd,
Dan geeft al dat vergaan mij 't voor gevoel,
Dat eens de Tijd ook mij het liefste ontroof;
O, die gedachte is dood; mijn tranen stroomen
Van angst, dat wat ik heb, mij wordt ontnomen.

WILLIAM SHAKESPEARE, Sonnet 64

I

DE ERGSTE NACHTMERRIE VAN DE WERELD

5-1 v.V.

De weg naar de dood is een lange mars waarop we omringd worden door alle mogelijke kwaden, en bij elke nieuwe verschrikking laat het hart het stukje bij beetje afweten, de botten protesteren bij elke stap, de geest biedt zijn eigen bittere verzet en met welk doel? De hekken gaan een voor een neer, en al slaan we de handen voor onze ogen, we kunnen ons niet afsluiten voor het rampzalige landschap of de talloze misdaden die er zijn begaan.

KATHERINE ANN PORTER, *Pale Horse, Pale Rider*

HOOFDSTUK 1

Voordat ze het Meisje zonder Verleden werd – Zij die uit het Niets Verscheen, de Eerste en Laatste en Enige, die duizend jaar leefde – was ze gewoon een klein meisje in Iowa dat Amy heette. Amy Harper Bellafonte.

De dag dat Amy werd geboren was haar moeder, Jeanette, negentien jaar. Jeanette noemde haar baby Amy, naar haar eigen moeder, die was overleden toen Jeanette nog klein was, en gaf haar als tweede voornaam Harper, naar Harper Lee, de vrouw die *To Kill a Mockingbird* had geschreven, Jeanettes lievelingsboek – eerlijk gezegd ook het enige boek dat ze op de middelbare school helemaal uit had gekregen. Ze had overwogen om haar Scout te noemen, naar het kleine meisje in het verhaal, omdat ze wilde dat haar dochtertje net zo zou worden: stoer, grappig en wijs, iets waar zij, Jeanette, nooit in was geslaagd. Maar Scout was een jongensnaam en ze wilde niet dat haar dochter de rest van haar leven over zoiets tekst en uitleg zou moeten geven.

Amy's vader was een man die op een dag was verschenen in het restaurant waar Jeanette al sinds haar zestiende als serveerster werkte, een wegrestaurant dat iedereen het Blik noemde, omdat het er zo uitzag: als een groot chromen koekblik langs de provinciale weg, met aan de achterkant mais- en bonenvelden en verder in de wijde omgeving niets anders dan een autowasserette, zo een waarbij je munten in het apparaat moest stoppen en al het werk zelf moest doen. De man, die Bill Reynolds heette, verkocht maaidorsers en oogstmachines, dat soort grote apparaten, en hij was een charmeur. Toen Jeanette zijn

koffie inschonk vertelde hij haar hoe knap ze was en later herhaalde hij keer op keer hoe mooi hij haar gitzwarte haar en haar groenbruine ogen en slanke polsen vond, en hij zei het allemaal op zo'n manier dat het klonk alsof hij het meende, niet zoals de jongens op school het zeiden: alsof de woorden nou eenmaal gezegd moesten worden om haar zover te krijgen dat ze hen hun gang liet gaan. Hij had een grote auto, een nieuwe Pontiac, met een dashboard dat oplichtte als een ruimtevaartuig en leren stoelen zo romig als boter. Ze had van die man kunnen houden, dacht ze, waarachtig en echt van hem kunnen houden. Maar hij bleef maar een paar dagen in de stad en toen vertrok hij weer. Toen ze haar vader vertelde wat er was gebeurd, zei hij dat hij hem wilde gaan zoeken, om hem te dwingen zijn verantwoordelijkheid te nemen. Maar wat Jeanette wel wist en niet zei, was dat Bill Reynolds getrouwd was. Hij was een getrouwde man met een gezin in Lincoln, ver weg in Nebraska. Hij had haar zelfs de foto's in zijn portemonnee van zijn twee kinderen laten zien: twee jongetjes in honkbaltenue, Bobby en Billy. Dus hoe vaak haar vader ook vroeg wie de man was die haar dit had aangedaan, ze bleef zwijgen. Ze vertelde hem niet eens hoe hij heette.

En eerlijk gezegd vond ze het allemaal eigenlijk niet zo erg: niet het zwanger zijn, wat tot op het allerlaatst een fluitje van een cent was, niet de bevalling zelf, die zwaar was maar vlot verliep, en al helemaal niet om een baby te hebben, haar kleine Amy. Om Jeanette te laten zien dat hij haar had vergeven, had haar vader de oude slaapkamer van haar broer opgeknapt, zodat die als kinderkamer kon dienen, en de oude wieg van zolder gehaald, die waar Jeanette zelf jaren geleden in had geslapen. In de laatste maanden voordat Amy kwam, was hij met Jeanette naar de Wal-Mart gegaan om wat spulletjes te kopen die ze nodig zou hebben, zoals pyjama's, een plastic badje en een opwindbaar mobiele om boven de wieg te hangen. Hij had een boek gelezen waarin stond dat baby's dat soort dingen nodig hadden, iets om naar te kijken zodat hun hersentjes geactiveerd werden en goed gingen werken. Vanaf het begin had Jeanette altijd aan haar baby gedacht als een 'zij', omdat ze diep in haar hart een meisje wilde, maar

ze wist dat je zoiets tegen niemand kon zeggen, zelfs niet tegen jezelf. Ze had een echo laten maken in het ziekenhuis in Cedar Falls, waar ze aan de vrouw, een dame in een gebloemde jas die het plastic spateltje over Jeanettes blote buik bewoog, vroeg of ze kon zien wat het was. Maar de vrouw lachte, terwijl ze op het scherm de beelden bekeek van Jeanettes baby, die binnen in haar lag te slapen, en zei: 'Lieverd, deze baby is verlegen. De ene keer kun je het wel zien en de andere keer niet, en dit is zo'n andere keer.' Dus Jeanette wist het niet, wat ze uiteindelijk wel best vond. Toen haar vader en zij de kamer van haar broer hadden leeggehaald en zijn oude clubvaantjes en posters van de muren hadden gehaald – Jose Canseco, een band die Killer Picnic heette en The Bud Girls – zagen ze hoe verbleekt en haveloos alles eruitzag en verfdde ze de kamer in een kleur die volgens het etiket op het blik 'Droomtijd' heette en op de een of andere manier tegelijk blauw en roze was: altijd goed, of het nu een jongetje of een meisje werd. Haar vader plakte een strook behang langs de randen van het plafond, met een patroon van eendjes die in een plas water rondspartelden, en hij knapte een oude esenhouten schommelstoel op die hij op de veiling had gekocht, zodat Jeanette wanneer ze met de baby thuiskwam een plekje had om met haar te zitten.

De baby kwam in de zomer, het meisje waar ze op gehoopt had en dat ze Amy Harper Bellafonte noemde. Het leek weinig zin te hebben om de naam Reynolds te gebruiken, de achternaam van een man van wie Jeanette vermoedde dat ze hem nooit meer zou zien, en die ze nu Amy er was ook niet meer wilde zien. En Bellafonte: een betere naam kon je je niet wensen. Het betekende 'mooie bron' en dat was Amy ook. Jeanette voedde, wiegde en verschoonde haar, en als Amy midden in de nacht huilde omdat ze een natte luier had, de borst wilde of bang was in het donker, strompelde Jeanette via de overloop naar haar kamer, hoe laat het ook was en hoe moe ze zich ook voelde na haar werk in het Blik, om haar op te pakken en te laten weten dat ze er was, dat ze er altijd zou zijn. Als je huilt kom ik meteen naar je toe, dat is een afspraak tussen ons beidjes, tussen jou en mij, voor eeuwig en altijd, mijn kleine Amy Harper Bellafonte. En dan hield ze haar

in haar armen en wiegde haar totdat het ochtendgloren de gordijnen deed verbleken en ze buiten vogels hoorde fluiten in de takken van de bomen.

Toen was Amy drie en was Jeanette alleen. Haar vader was overleden: een hartaanval, werd haar verteld, of anders een beroerte. Niet iets wat iemand verder hoefde uit te zoeken. Wat het ook was, hij werd erdoor getroffen op een vroege winterochtend, terwijl hij naar zijn pick-uptruck liep om naar zijn werk in de graansilo te rijden. Hij had nog net genoeg tijd om zijn koffie op de bumper te zetten voordat hij, zonder een druppel te morsen, dood neerviel. Ze had nog steeds haar baan in het Blik, maar dat was nu niet meer voldoende, niet voor Amy en überhaupt niet, en haar broer, die ergens in de marine zat, beantwoordde haar brieven niet. God heeft Iowa uitgevonden zodat mensen er weg kunnen gaan om nooit meer terug te komen, zei hij altijd. Ze vroeg zich af wat ze moest beginnen.

Op een dag kwam er een man in het wegrestaurant. Het was Bill Reynolds. Hij was op de een of andere manier veranderd, en niet in zijn voordeel. De Bill Reynolds die zij zich herinnerde – ze moest toegeven dat ze nog steeds af en toe aan hem dacht, voornamelijk aan kleine dingetjes, zoals de manier waarop zijn rossige haar in een lok over zijn voorhoofd viel als hij praatte, of hoe hij in zijn koffie blies voordat hij een slokje nam, zelfs als die niet meer heet was – die Bill *h*á d iets, een soort warm licht dat van binnenuit kwam en waar je bij in de buurt wilde zijn. Het herinnerde haar aan van die plastic staafjes die je doormidden brak zodat de vloeistof die erin zat maakte dat ze een gloed verspreidden. Dit was dezelfde man, maar de gloed was verdwenen. Hij leek ouder, magerder. Ze zag dat hij zich niet had geschoren. Ook had hij zijn haar niet gekamd. Het was vettig en stond alle kanten op. Hij had geen gestreken polohemd aan, zoals vroeger, maar zo'n doodgewoon werkshirt als haar vader altijd droeg, dat over zijn broek hing en vlekken onder de oksels had. Hij zag eruit alsof hij de hele nacht onder de blote hemel had doorgebracht, of ergens in een auto. Hij ving haar blik op bij de deur en ze volgde hem naar een tafel achterin.

‘Wat doe je hier?’

‘Ik ben bij haar weg,’ zei hij, en terwijl hij keek naar waar ze stond, rook ze zijn bieradem, zweetlucht en vieze kleren. ‘Ik heb het gedaan, Jeanette. Ik ben weg bij mijn vrouw. Ik ben een vrij man.’

‘Ben je helemaal hiernaartoe gereden om me dat te vertellen?’

‘Ik heb aan je gedacht.’ Hij schraapte zijn keel. ‘Heel veel. Ik heb aan ons gedacht.’

‘Hoezo, ons? Er is geen ons. Je kunt hier niet zomaar binnenwandelen en zeggen dat je aan ons gedacht hebt.’

Hij ging rechtop zitten. ‘Dat doe ik anders wel. Ik doe het nú.’

‘Zie je niet dat het druk is? Ik kan niet zomaar met je staan praten. Je zult iets moeten bestellen.’

‘Best,’ antwoordde hij, maar hij keek niet naar het menu aan de muur en hield zijn ogen alleen op haar gericht. ‘Ik wil een cheeseburger. Een cheeseburger en een cola.’

Terwijl ze de bestelling opnam en de woorden voor haar ogen dansten, besepte ze dat ze stond te huilen. Ze voelde zich alsof ze een maand, een jaar niet had geslapen. Met haar allerlaatste greintje wilskracht hield ze zich staande onder het gewicht van de uitputting. Ooit had ze iets willen doen met haar leven: misschien kapster worden, haar diploma halen, een zaakje beginnen en naar een echte stad verhuizen (Chicago of Des Moines bijvoorbeeld), een appartement huren, vrienden maken. Om de een of andere reden zag ze zichzelf in gedachten altijd in een restaurant zitten, een café, maar dan chic. Het was herfst, en koud buiten, en ze zat in haar eentje aan een tafeltje bij het raam een boek te lezen. Voor haar stond een dampende kop thee. Af en toe wierp ze een blik door het raam om te kijken naar de mensen op straat in de stad waar ze was, die haastig voorbijliepen met dikke jassen aan en mutsen op, en ook naar haar eigen gezicht, dat weerspiegeld werd in het raam, zwevend boven het tafereel van alle mensen buiten. Maar terwijl ze daar stond, leken het de gedachten van heel iemand anders. Nu was Amy er, die de helft van de tijd zwaar verkouden was of een soort buikgriep had, die ze had opgelopen in het morsige kinderdagverblijf waar ze de dag doorbracht terwijl Jeanette

in het Blik werkte, en was haar vader opeens overleden, zo snel dat het leek alsof hij door de aarde was verzwolgen, en zat Bill Reynolds aan een tafeltje alsof hij maar een paar tellen weg was geweest, in plaats van drie hele jaren.

‘Waarom doe je me dit aan?’

Hij hield haar blik een tijdje vast en legde heel even zijn hand op de hare. ‘Kom straks naar me toe. Alsjeblieft.’

Het draaide erop uit dat hij bij haar en Amy kwam wonen. Ze zou niet durven zeggen of ze hem daartoe had uitgenodigd of dat het gewoon zo was gelopen. Hoe dan ook, ze had er onmiddellijk spijt van. Die Bill Reynolds, wie was hij nu eigenlijk? Hij was weggegaan bij zijn vrouw en zoontjes, Bobby en Billy in hun honkbaltenue, en had alles in Nebraska achtergelaten. De Pontiac was er niet meer en hij had evenmin een baan. Daar was ook een eind aan gekomen. Zoals het nu ging met de economie, legde hij uit, kochten mensen helemaal niets meer. Hij zei dat hij een plan had, maar het enige plan dat zij kon zien was dat hij thuiszat zonder ook maar iets voor Amy te doen of zelfs maar de ontbijtboel op te ruimen, terwijl zij de hele dag in het Blik werkte. Hij woonde drie maanden bij haar toen hij haar voor het eerst sloeg. Hij was dronken en zodra hij het had gedaan, barstte hij in tranen uit en zei keer op keer hoe erg het hem speet. Hij zat op zijn knieën te snotteren alsof zij hém iets had aangedaan. Ze moest begrijpen, zei hij, hoe moeilijk het allemaal was, alle veranderingen in zijn leven. Het was meer dan een man, welke man dan ook, kon verdragen. Hij hield van haar, het speet hem, zoiets zou nooit, maar dan ook nooit meer gebeuren. Hij zwóer het. Niet met haar en niet met Amy. En uiteindelijk hoorde ze zichzelf zeggen dat het haar ook speet.

Hij had haar geslagen om het geld. Toen het winter werd en ze niet genoeg geld op haar rekening had om de man van de stookolie te betalen, sloeg hij haar weer.

‘Godverdomme, mens! Zie je niet dat ik in de problemen zit?’

Ze lag op de keukenvloer met een hand tegen de zijkant van haar hoofd. Hij had haar zo hard geslagen dat ze even los van de grond was gekomen. Grappig: nu ze hier zo lag, zag ze hoe vies de vloer was, sme-

rig en vol vlekken, met wolken stof en wie-weet-wat allemaal opgehoopt tegen de onderkant van de kasten waar je het normaal gesproken niet zag. Terwijl de ene helft van haar brein dat opmerkte, zei de andere helft: je bent in de war, Jeanette. Bill heeft je geslagen en een draadje in je hoofd losgemaakt, zodat je nu druk maakt om het stof. Er was ook iets raars aan de hand met hoe de wereld klonk. Amy keek boven televisie op het toestelletje in haar kamer, maar voor Jeanette leken de geluiden uit haar eigen hoofd te komen. Barney de paarse dinosaurus en een liedje over je tanden poetsen. En daarna hoorde ze van heel ver weg het geluid van de wegrijdende oliewagen, het laatste geronk van de motor terwijl hij vanaf de oprit de provinciale weg op reed.

‘Het is niet jouw huis,’ zei ze.

‘Helemaal waar.’ Bill pakte een fles Old Crow van boven het aanrecht en schonk wat in een jampot, hoewel het pas tien uur ’s ochtends was. Hij ging aan tafel zitten, maar sloeg zijn benen niet over elkaar, alsof hij elk moment weer kon opstaan. ‘t Is ook mijn olie niet.’

Jeanette draaide zich op haar zij en probeerde overeind te komen, maar het was tevergeefs. Ze keek even naar hem terwijl hij zat te drinken. ‘Wegwezen.’

Hij lachte hoofdschuddend en nam een slokje whisky.

‘Zo grappig,’ zei hij, ‘hoe je dat zegt terwijl je daar zo op de grond ligt.’

‘Ik meen het. Wegwezen.’

Amy kwam de kamer in. Ze hield het speelgoedkonijn vast dat ze nog steeds overal mee naartoe sleepte, en droeg een tuinbroek, de goeie tuinbroek die Jeanette voor haar in het outletcentrum had gekocht, de OshKosh B’Gosh met de geborduurde aardbeien op het voorpand. Een van de bretels was losgeraakt en bungelde langs haar lijf. Jeanette bedacht dat Amy dat zelf moest hebben gedaan, omdat ze naar de wc moest.

‘Je ligt op de vloer, mama.’

‘Niks aan de hand, lieverd.’ Ze kwam overeind om het te bewijzen. Haar linkeroor suisde een beetje, zoals in een stripverhaal: vogeltjes

die om haar hoofd vlogen. Ze zag dat er ook een beetje bloed op haar hand zat. Ze wist niet waar dat vandaan kwam. Ze tilde Amy op en deed haar best om te glimlachen. 'Zie je wel? Mama is gewoon gevallen, dat is alles. Moet je plassen, lieverdje? Moet je op het potje?'

'Kijk nou toch,' zei Bill. 'Moet je jezelf nou eens zien.' Hij schudde opnieuw zijn hoofd en nam een slok. 'Stomme trut die je bent. Ze is waarschijnlijk niet eens van mij.'

'Mama,' zei het meisje, wijzend. 'Je hebt je gesneden. In je neus.'

En of het nu kwam door wat ze had gehoord of door het bloed, het kleine meisje begon te huilen.

'Kijk nou wat je gedaan hebt,' zei Bill, en tegen Amy: 'Kom op zeg, hé. Niks aan het handje, soms maken mensen ruzie, zo is het nou eenmaal.'

'Ik zeg het nog één keer: ga weg.'

'En wat moet je dan beginnen? Hè? Je kunt nog niet eens de olietank vullen.'

'Denk je dat ik dat niet weet? God bewaar me, dat hoef jij me echt niet meer te vertellen.'

Amy had het nu op een jammeren gezet, in de armen van haar moeder. Jeanette voelde het warme vocht langs haar middel lopen terwijl het meisje haar blaas leegde.

'Laat dat kind in godsnaam haar bek houden.'

Ze hield Amy stevig tegen haar borst geklemd. 'Je hebt gelijk. Ze is niet van jou. Ze is niet van jou en dat zal ze nooit zijn ook. Ga weg of ik bel de sheriff, ik zweer het je.'

'Dat flik je me niet, Jean. Ik meen het.'

'O, jawel. Dat doe ik wel.'

Toen stond hij op en liep stampend door het huis, terwijl hij zijn spullen pakte en ze in de kartonnen dozen mikte waarin hij ze maanden geleden het huis in had gedragen. Waarom had ze toen niet meteen bedacht hoe raar het was dat hij niet eens een echte koffer had? Ze zat met Amy op schoot aan de keukentafel, met haar blik op de klok boven het fornuis gericht, en telde de minuten af totdat hij naar de keuken terugkwam om haar weer te slaan.

Maar toen hoorde ze de voordeur openzwaaien en zijn zware voetstappen op de veranda. Een tijdlang liep hij in en uit met de dozen, waarbij hij de voordeur liet openstaan zodat er koude lucht door het hele huis trok. Uiteindelijk kwam hij de keuken in. Hij liep een spoor van sneeuw naar binnen en de zolen van zijn laarzen lieten een wit wafelpatroon achter.

‘Oké. Oké. Wil je dat ik wegga? Moet jij eens opletten.’ Hij pakte de fles Old Crow van tafel. ‘Laatste kans,’ zei hij.

Jeanette zei niets. Ze keek niet eens naar hem.

‘Dus zo staan de zaken. Mij best. Vin-je het erg als ik er nog eentje drink voor ik ga?’

En toen stak Jeanette haar hand uit en ze sloeg zijn glas door de keuken. Met haar vlakke hand mepte ze het weg als een pingpongbal met een batje. Ongeveer een halve seconde voordat ze het deed, wist ze dat ze het ging doen, wist ze ook dat het niet het slimste was wat ze ooit had gedaan, maar toen was het al te laat. Met een doffe klap raakte het glas de muur en viel op de grond, nog helemaal heel. Ze sloot haar ogen en drukte Amy stevig tegen zich aan, wetend wat er ging komen. Heel even leek het geluid van het glas dat over de vloer rolde het enige in de keuken. Ze voelde de woede van Bill als hittegolven van hem af slaan.

‘Je zult nog wel zien wat de wereld voor jou in petto heeft, Jeanette. Let op mijn woorden.’

Toen droegen zijn voetstappen hem de keuken uit en was hij verdwenen.

Ze betaalde de olieman wat ze kon missen en draaide de thermostaat omlaag naar tien graden, om het zo lang mogelijk te rekken. ‘Weet je, Amy, we doen net alsof we op een lange kampeertocht zijn,’ zei ze, terwijl ze de handjes van het meisje in wanten stopte en een muts over haar hoofd trok. ‘Kijk, zo koud is het eigenlijk helemaal niet. Het is een soort avontuur.’ Ze sliepen samen onder een stapel oude dekens en de kamer was zo ijzig koud dat hun adem wolkjes vormde boven hun gezichten. Ze nam een avondbaantje als schoonmaakster bij de middelbare school en liet Amy achter bij een buurvrouw, maar toen

die ziek werd en in het ziekenhuis werd opgenomen, moest Jeanette Amy alleen thuislaten. Ze legde Amy uit wat ze moest doen: in bed blijven, voor niemand de deur opendoen, gewoon je ogen dichthouden, en voor je het weet ben ik thuis. Ze zorgde er altijd voor dat het meisje sliep voordat ze de deur uit sloop, en stapte dan snel over de besneeuwde oprit naar de plek waar ze haar auto had geparkeerd, een eindje van het huis vandaan, zodat Amy hem niet hoorde starten.

Maar op een avond maakte ze de fout er iets over te zeggen tegen iemand, een andere vrouw in de schoonmaakploeg, toen ze samen naar buiten waren gegaan om te roken. Jeanette had nooit de behoefte gehad om te roken en vond het zonde van het geld, maar de sigaretten hielpen haar wakker te blijven, en zonder rookpauze was er niets om naar uit te kijken, behalve meer wc's om te boenen en gangen om te dweilen. Ze zei tegen de vrouw, die Alice heette, dat ze het aan niemand mocht doorvertellen. Ze wist dat ze in de problemen kon komen omdat ze Amy alleen achterliet. Maar natuurlijk deed Alice dat wel: ze ging er direct mee naar de conciërge, die Jeanette ter plekke ontsloeg. 'Dat kun je niet maken, een kind zo alleen achterlaten,' zei hij tegen haar in zijn kantoor bij de verwarmingsketels, een kamertje van hoogstens drie bij drie, met een gebutst metalen bureau, een oude leunstoel waar de vulling uit kwam puilen en een kalender aan de muur die niet eens van het goede jaar was. Het was er altijd zo warm en benauwd dat Jeanette er nauwelijks adem kreeg. Hij zei: 'Je mag blij wezen dat ik de politie niet op je af stuur.' Ze vroeg zich af sinds wanneer ze iemand was tegen wie mensen dat konden zeggen zonder ongelijk te hebben. Tot nu toe was hij altijd best aardig tegen haar geweest en misschien had ze hem de situatie waarin ze zat kunnen uitleggen – dat ze niet wist wat ze moest beginnen zonder het schoonmaakgeld – maar ze was te moe om de woorden te vinden. Ze nam haar laatste loon in ontvangst en reed naar huis in haar oude brik, de Kia die ze op de middelbare school had gekocht toen hij al zes jaar oud was en die zo snel uit elkaar viel dat ze bij wijze van spreken in haar achteruitkijkspiegel de schroeven en bouten over de weg zag stuiteren. En toen ze bij de Quick Mart stopte om wat pakjes sinaasappelsap

te kopen en de motor niet meer wilde starten, kwamen de tranen. Een halfuur lang kon ze niet ophouden met huilen.

Het probleem was de accu. Een nieuwe kostte haar drieëntachtig dollar bij Sears, maar tegen die tijd had ze een week werk gemist en was ze ook haar baan in het Blik kwijt. Ze had nog net genoeg geld om te vertrekken. Hun spullen stopte ze in een paar boodschappentassen en de dozen die Bill had achtergelaten.

Niemand kwam er ooit achter wat er van hen was geworden. Het huis stond leeg. De leidingen bevroren en barstten als overrijp fruit. Toen de lente kwam, stroomde het water er dagenlang uit, totdat het waterleidingbedrijf doorkreeg dat niemand de rekening betaalde en een paar mannetjes stuurde om het water af te sluiten. De muizen namen er hun intrek, en toen er tijdens een zomerstorm een bovenraam kapotging ook de zwaluwen. Ze bouwden hun nesten in de slaapkamer waar Jeanette en Amy in de kou hadden geslapen, en algauw vulde het huis zich met het gekwetter en de stank van vogels.

In Dubuque werkte Jeanette 's nachts bij een benzinstation, terwijl Amy op de bank in de achterkamer sliep, totdat de eigenaar erachter kwam en Jeanette de laan uit stuurde. Het was zomer, ze woonden in de Kia en gebruikten het toilet achter het benzinstation om zich te wassen, dus vertrekken was alleen een kwestie van weggrijden. Een tijdje logeerden ze bij een vriendin van Jeanette in Rochester, een meisje dat ze nog van school kende en dat daar was gaan wonen om haar verpleegstersdiploma te halen. Jeanette ging vloeren dweilen in hetzelfde ziekenhuis waar de vriendin werkte, maar ze verdiende er niet meer dan het minimumloon en de flat van de vriendin was te klein voor hen om er te kunnen blijven. Ze verhuisde naar een motel, maar er was niemand om op Amy te passen, de vriendin kon het niet doen en wist ook niemand anders die het wel kon doen, en uiteindelijk gingen ze weer in de Kia wonen. Het was september, het begon al kouder te worden. Op de radio ging het de hele dag over oorlog. Ze reed naar het zuiden en had net Memphis bereikt toen de Kia het voorgoed begaf.

De man in de Mercedes die hen oppikte, zei dat hij John heette – een leugen, vermoedde ze, gezien de manier waarop hij het zei: als een kind dat een smoes vertelt over wie de lamp heeft laten vallen. Voordat hij haar aansprak, nam hij haar van top tot teen op. ‘Ik heet... John.’ Ze schatte hem rond de vijftig, maar ze had geen goed oog voor dat soort dingen. Hij had een keurig verzorgde baard en droeg een nauwsluitend donker pak, als een begrafenisondernemer. Al rijdend wierp hij via de achteruitkijkspiegel voortdurend blikken op Amy, draaiend in zijn stoel, terwijl hij Jeanette vragen stelde over haarzelf, waar ze naartoe ging, van wat voor dingen ze hield en wat ze in de staat Tennessee kwam doen. De auto deed haar denken aan de Grand Prix van Bill Reynolds, maar dan mooier. Met de raampjes dicht hoorde je nauwelijks iets van buiten, en de stoelen waren zo zacht dat het voelde alsof ze in een schaal vanille-ijs zat. Ze had zin om in slaap te vallen. Tegen de tijd dat ze bij het motel aankwamen, kon het haar nauwelijks iets schelen wat er ging gebeuren. Het leek onvermijdelijk. Ze waren in de buurt van het vliegveld. Het land was vlak, net als in Iowa, en in de schemering zag ze de lichtjes van de vliegtuigen rondcirkelen. Ze beschreven trage, slaperige bogen, als schietschijven op een schietbaan.

‘Amy, mama gaat eventjes naar binnen met deze aardige meneer, oké? Kijk jij maar in je prentenboek, lieverd.’

Hij was nog redelijk beschaafd. Hij deed zijn ding, noemde haar schatje en dergelijke, en liet voordat hij vertrok vijftig dollar achter op het nachtkastje – genoeg voor Jeanette om een overnachting voor Amy en haar te betalen.

Maar anderen waren minder aardig.

’s Nachts sloot ze Amy op in de kamer met de tv aan als achtergrondgeluid en liep ze naar de grote weg voor het motel, waar ze gewoon maar een beetje ging staan. Het duurde nooit lang voor er iemand stopte, altijd een man, en als ze eenmaal tot overeenstemming waren gekomen, nam ze hem mee terug naar het motel. Voordat ze hem binnenliet, ging ze in haar eentje de kamer in en droeg ze Amy naar de badkamer, waar ze op de grond een bedje voor haar maakte van wat extra dekens en kussens.

Amy was zes. Ze was stil en zei het grootste deel van de tijd nauwelijks een woord, maar ze had zichzelf een beetje leren lezen door keer op keer naar dezelfde boeken te kijken en ze kon heel aardig rekenen. Op een keer keken ze naar *Rad van fortune*, en toen het moment kwam waarop de vrouw het geld dat ze had gewonnen ging uitgeven, wist het kleine meisje precies wat ze kon kopen: dat ze zich niet de vakantie naar Cancun kon veroorloven, maar wel het woonkamerameublement kon nemen en dan nog geld overhad voor de golfclubs ‘voor hem en haar’. Jeanette besepte dat het waarschijnlijk slim was van Amy om dat uit te rekenen, misschien wel meer dan slim, en ze besepte ook dat ze waarschijnlijk naar school zou moeten gaan, maar ze wist niet waar ze in die buurt een school kon vinden. Je zag er alleen maar uitdeukbedrijfjes, pandjeshuizen en motels zoals die waar ze zelf in verbleven, het SuperSix. De eigenaar was een man die sterk op Elvis Presley leek – niet de knappe jonge Elvis maar de oude dikke, met het zweterige haar en de dikke gouden bril waarachter zijn ogen op vissen in een kom leken, en hij droeg een satijnen jasje met een bliksemschicht op de rug, net als Elvis vroeger. Meestal zat hij gewoon aan zijn tafel achter de balie solitair te spelen en een sigaartje te roken via een plastic mondstuk. Jeanette betaalde hem elke week contant voor de kamer en als ze hem vijftig dollar extra gaf deed hij verder nergens moeilijk over. Op een dag vroeg hij haar of ze iets had om zich te beschermen, of ze misschien een vuurwapen van hem wilde kopen. Ze ging erop in en vroeg hoe duur het was, en hij zei honderd extra. Hij liet haar een roestig ogend revolvertje zien, een .22, en toen ze het vastpakte, zomaar midden in het kantoortje, leek het nauwelijks iets voor te stellen en al helemaal niet iets waarmee je iemand kon doodschieten. Maar het was zo klein dat het in het handtasje paste dat ze meenam naar de grote weg en het leek haar geen slecht idee er een bij zich te hebben. ‘Kijk uit waar je op richt met dat ding,’ zei de manager, en Jeanette zei: ‘Oké, als jij er bang voor bent, dan werkt-ie. Je hebt zojuist een revolver verkocht.’

En ze was blij dat ze hem had. De wetenschap dat hij in haar tasje zat deed haar beseffen dat ze eerst bang was geweest en nu niet meer,

of in elk geval iets minder. De revolver was als een geheim, het geheim van wie ze was, alsof ze het laatste beetje van zichzelf in haar tasje had zitten. De andere Jeanette, die in haar strakke topje en rokje en met één heup scheef langs de weg stond, die glimlachte en zei: ‘Wat kan ik voor je doen, schatje? Kan ik je vanavond ergens mee van dienst zijn?’ – die Jeanette was een verzonnen persoon, als een vrouw in een verhaal waarvan ze niet zeker wist of ze wel wilde weten hoe het afliep.

De man die haar de avond dat het gebeurde oppikte was niet degene die ze had verwacht. De verkeerde types herkende je doorgaans meteen, en soms bedankte ze en liep ze gewoon door. Maar deze zag er aardig uit. Een student, vermoedde ze, in elk geval jong genoeg om nog te studeren, en goed gekleed, in een pasgestreken kakibroek en zo’n shirt met een mannetje op een paard dat met een hamer zwaait. Hij zag eruit alsof hij een afspraakje had, waardoor ze bij zichzelf moest lachen toen ze in de auto stapte, een grote Ford Expedition met een imperiaal op het dak voor een fiets of iets dergelijks.

Maar toen gebeurde er iets gek. Hij wilde niet naar het motel rijden. Sommige mannen wilden dat ze hun ter plekke, in de auto, een beurt gaf en namen niet eens de moeite om te parkeren, maar toen ze aanstalten in die richting maakte, in de veronderstelling dat dat was wat hij wilde, duwde hij haar zachtjes weg. Hij wilde haar mee uit nemen, zei hij. Ze vroeg: ‘Hoe bedoel je, uit?’

‘Ergens waar het leuk is,’ legde hij uit. ‘Wil je niet liever ergens heen waar het leuk is? Ik betaal je meer dan wat je normaal krijgt.’

Ze dacht aan Amy die in de motelkamer lag te slapen en kwam tot de conclusie dat het weinig zou uitmaken. ‘Zolang het maar niet langer dan een uur duurt,’ zei ze. ‘Daarna moet je me terugbrengen.’

Maar het duurde langer dan een uur, veel langer. Tegen de tijd dat ze op hun bestemming aankwamen, was Jeanette bang. Hij parkeerde bij een huis met een groot bord boven de ingang waarop drie vormen stonden die er bijna maar niet helemaal uitzagen als letters, en Jeanette wist wat het was: een huis van een studentenvereniging. Een plek waar een stelletje rijkeluiszootjes woonde en op kosten van hun

vader dronken werd, terwijl ze deden of ze studeerden voor dokter of advocaat.

‘Je kunt het vast prima vinden met mijn vrienden,’ zei hij. ‘Kom op, ik wil ze aan je voorstellen.’

‘Ik ga daar niet naar binnen,’ zei ze. ‘Ik wil dat je me nu meteen terugbrengt.’

Hij zweeg even, met zijn handen aan het stuur, en toen ze zijn gezicht zag en wat er in zijn ogen te lezen viel – de sluipende, bezeten honger – zag hij er opeens niet meer zo aardig uit.

‘Dat,’ zei hij, ‘is geen optie. Ik ben bang dat dat nu even niet op het menu staat.’

‘Ik weet het wel zeker.’

Ze gooide het portier van de SUV open en begon weg te lopen, al had ze geen flauw idee waar ze was, maar hij was de auto al uit en greep hardhandig haar arm vast. Het was nu wel duidelijk wat haar in het huis te wachten stond, wat hij wilde, waar het allemaal op uit zou lopen. Het was haar eigen schuld dat ze dat niet eerder had begrepen – veel en veel eerder, misschien al die ene dag toen Bill Reynolds in het Blik was verschenen. Ze besepte dat de jongen ook bang was, dat iemand hem dwong dit te doen, de vrienden in het huis, of dat hij het in elk geval zo voelde. Maar het kon haar niet schelen. Hij kwam achter haar staan en probeerde zijn arm om haar nek te slaan zodat hij haar kon vastklemmen met zijn elleboog, en met haar knokkels stompde ze hem hard op de plek waar het het meest pijn deed, zodat hij het uitschreeuwde en haar een kreng, een hoer en ga zo maar door noemde. Hij sloeg haar in het gezicht. Ze verloor haar evenwicht en viel achterover, en toen lag hij boven op haar, met zijn benen aan weerszijden van haar middel, als een jockey die zijn paard berijdt, terwijl hij erop los mepte en stompde en haar armen tegen de grond probeerde te drukken. Als hij dat voor elkaar had, kon ze het verder wel vergeten, besepte ze. Het maakte hem waarschijnlijk niet uit of ze bij bewustzijn was of niet als ze het deden. Het zou hun geen van allen iets uitmaken. Ze graaide in haar tas, die in het gras lag. Haar leven voelde zo onwerkelijk dat het niet eens meer haar eigen leven leek, als

het dat ooit al was geweest. Maar voor een revolver was alles glashelder. Een revolver wist wat hij was, en ze voelde het koude metaal van het wapen in de palm van haar hand glijden alsof het daar wilde zijn. Haar verstand zei: niet nadenken, Jeanette, en ze duwde de loop tegen de zijkant van het hoofd van de jongen. Ze voelde de huid en botten door het wapen heen en bedacht dat ze van zo dichtbij niet kon missen. Ze haalde de trekker over.

Het kostte haar het grootste deel van de nacht om thuis te komen. Nadat de jongen van haar af was gevallen, was ze zo snel ze kon naar de grootste weg die ze kon vinden gerend, een brede boulevard die oplichtte onder de straatlantaarns, net op tijd om in een bus te springen. Ze wist niet of er bloed of wat dan ook op haar kleren zat, maar de chauffeur keek nauwelijks naar haar terwijl hij uitlegde hoe ze terug naar het vliegveld moest komen, en ze ging achterin zitten, waar niemand iets kon zien. De bus was trouwens toch bijna leeg. Ze had geen idee waar ze was. De bus reed met een slakkengang door buurten met huizen en winkels, allemaal donker, langs een grote kerk en daarna langs borden naar de dierentuin, en kwam uiteindelijk aan in het centrum, waar ze in een bushokje ging staan wachten op een tweede bus, rillend in de vochtige lucht. Ze was haar horloge ergens kwijtgeraakt en wist niet hoe laat het was. Misschien was het tijdens de vechtpartij van haar pols gevallen en kon de politie het als een aanwijzing gebruiken. Maar het was gewoon een Timex die ze bij Walgreens had gekocht, en ze dacht dat ze er weinig mee zouden kunnen beginnen. De revolver was een ander verhaal. Ze meende zich te herinneren dat ze hem in het gras had gegooid. Haar hand was nog steeds een beetje gevoelloos van de terugslag; de botjes trilden als een stemvork die van geen ophouden wist.

Tegen de tijd dat ze aankwam bij het motel kwam de zon al op. Ze voelde de stad wakker worden. In het asgrauwe licht ging ze de kamer binnen. Amy lag te slapen met de televisie nog aan, een infomercial voor een of ander fitnessapparaat. Een gespierde man met een paardenstaart en een enorme mond, die meer een hondenbek leek, blafte